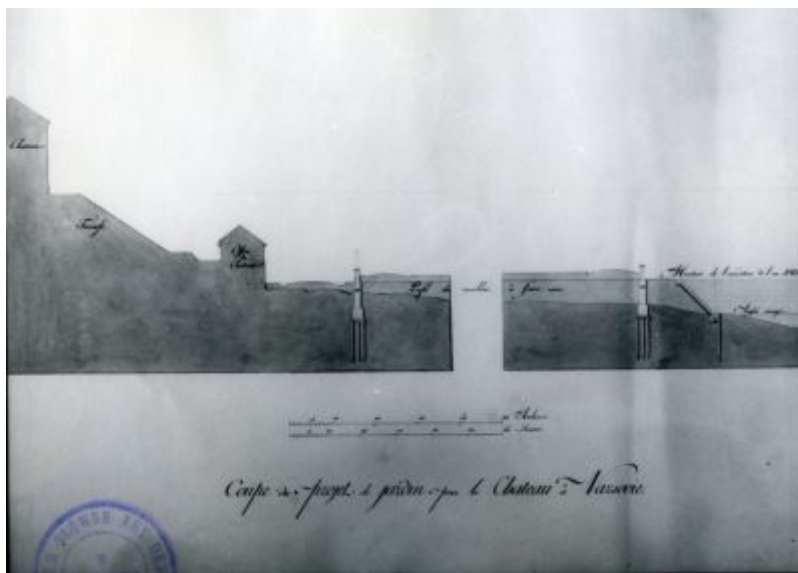
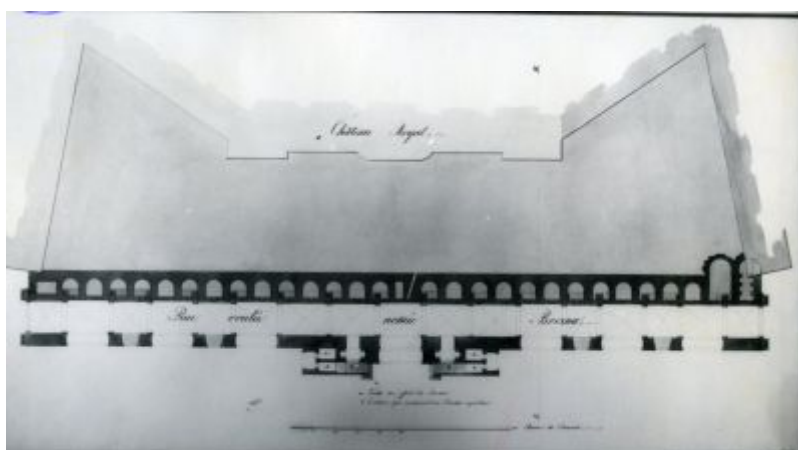

Dwie katastrofalne w skutkach powodzie w 1813 i 1816 r. zdewastowały osiemnastowieczną Oficynę Tarasową (Wielką). Szczególnie ucierpiało przyziemie mieszczące dworskie Stancje Dolne (poziom wody sięgał 1,5 m) – od tego czasu już niezamieszkanе. Budynek zakwalifikowano do rozbiórki. Zamek wymagał inwestycji. Wzrastała jego ranga jako okresowej siedziby cara Rosji i króla powołanego w 1815 r. przez kongres wiedeński Królestwa Polskiego. Planowano rozbudowę gmachu w duchu klasycyzmu. Ważnymi jej elementami były: nowa monumentalna aranżacja fasady wschodniej z centralną kopułą, odsunięcie i umocnienie brzegu Wisły, nadsypanie nadrzecznego tarasu i urządzenie ogrodów dolnych, a także zabudowa skarpy, tworząca architektoniczne oparcie dla nowej elewacji. W 1818 r. przyjęto do realizacji projekt Intendenta Generalnego Budynków Królewskich, architekta Jakuba Kubickiego. Zakładał on wzniesienie u podnóża skarpy długiej, wspartej na arkadach przesklepionej konstrukcji ceglanej (rodzaju tunelu przykrytego nasypem ziemnym) osłaniającej idącą pod skarpą ul. Boczna, zapewniającą komunikację między Rybakami a Mariensztatem. Budowla z biegnącymi po niej schodami miała jednocześnie stanowić łącznik między nowo rozplanowanymi ogrodami: górnym na skarpie i dolnym na terenie wydartym Wiśle. Kompozycyjnie, w widoku Zamku od wschodu, tworzyła (jak niegdyś mur wazowski) rodzaj masywnego cokołu i jednocześnie szeregu grot – klasycznych w kształtach i symbolice budowli ogrodowych. Inżyniersko finezyjnie rozwiązana (jako szereg sklepień), znacznych rozmiarów konstrukcja (dł. 192, szer. 22, wys. 7,5 m) posadowiona została na palowych (olcha) fundamentach. Łukowe przewiązania między nimi oparto częściowo na fundamentach wschodniej ściany rozebranej Oficyny Tarasowej. Elewację od strony Wisły, z zaznaczoną wyraźnie osią monumentalnie opracowanych schodów, tworzyło siedem wielkich otwartych arkad wspartych na masywnych filarach. Surowość wnętrza podkreślały ceglane sklepienia i ściany wyłożone granitowym tłuczniem. W trakcie budowy wypełniono ziemią i zamurowano tkwiące w skarpie Stancje Dolne dawnej Oficyny Tarasowej. Budynek Arkad ukończono w 1827 r. Dalszych prac budowlanych przy Zamku nie podjęto. Swe funkcje miejskie jako ulica Arkady pełniły krótko – do 1831 r.

Po powstaniu listopadowym przeszły na własność rosyjskich władz wojskowych i zostały przerobione na stajnie Pułku Czerkiesów. Zamurowano wielkie arkady, a do wnętrza wprowadzono ściany działowe. Po roku 1918 budynek zamieniono na garaże dla pojazdów rezydującego w Zamku prezydenta RP. Przy ścianie północnej wybudowano dom dla rodzin pracowników jego kancelarii. Oba budynki bez większych uszkodzeń przetrwały wojnę i powstanie warszawskie. Po 1945 r. Arkady – nadal obiekt wojskowy – mieściły magazyny Zespołu Pieśni i Tańca Wojska Polskiego; po decyzji o restytucji Zamku w 1971 r. – warsztaty i magazyny zaplecza budowy. W 1995 r. rozpoczęto, poprzedzoną badaniami archeologicznymi i historyczno-architektonicznymi, rewaloryzację Arkad połączoną z uwolnieniem ich od nacisku skarpy przez zagłębioną w zbocze zamkowe tzw. ścianę Larsena oraz zakomponowaniem nowych ogrodów dolnych z oczkiem wodnym. Docelowo monumentalne wnętrze, zamknięte szklanymi przesłonami w arkadach i połączone z Zamkiem schodami ruchomymi, pełnić będzie złożone funkcje recepcyjne, kulturalne (koncerty, przedstawienia, wystawy), usługowo-gastronomiczne i informacyjne. Autorem projektu rewaloryzacji i adaptacji budynku do nowych funkcji jest architekt Stanisław Fiszer.

Oprac. Marek Wrede

rys.1. Przekrój przez skarpe zamkową i taras nadbrzeżny Wisły – rysunek projektowy Jakuba Kubickiego z 1817 r.; widoczne: Zamek, pochyłość skarpy, Oficyna Tarasowa, pierwotny poziom tarasu, wysokość projektowanego nasypu i schody na brzegu Wisły; górna pozioma linia oznacza wysokość fali powodziowej z 1813 r.; wł. Archiwum Główne Akt Dawnych

rys.2. Rzut ścian filarów i schodów Arkad z zaznaczonym przebiegiem ul. Bocznej -rysunek projektowy Jakuba Kubickiego z 1817 r.; widoczne pozostawione Stancje Dolne rozebranej Oficyny Tarasowej oraz zarys bryły Zamku; wł. Archiwum Główne Akt Dawnych

rys.3. Południowa część Arkad Kubickiego ze schodami – obraz Marcina Zaleskiego *Zamek Królewski*

od strony Wisły z lat 1831-1835; Arkady jeszcze niezabudowane; wł. Muzeum Narodowe w Warszawie

rys.4. Arkady Kubickiego – widok Zamku Królewskiego z wiaduktu Pancera, fotografia Konrada Brandla z 1899 r. Arkady zabudowane i przekształcone w stajnie wojskowe; widoczne poręcze do uwiązywania koni i budka wartownicza; wł. Muzeum Historyczne m.st. Warszawy

Source URL: <https://www.zamek-krolewski.pl/strona/wizyta/989-arkady-kubickiego>